

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

POMOC OBĚTEM TRESTNÉ ČINNOSTI

Autor práce: Lucie Benešová, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: kombinovaná

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Vratislava ČERNÍKOVÁ, CSc.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2020

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z.ú.
Žižkova 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Lucie Benešová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Místo studia: Příbram

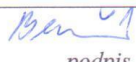

Název bakalářské práce: Pomoc obětem trestné činnosti
Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Help for Victims of crime

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul):
Doc. PhDr. Vratislava ČERNÍKOVÁ, CSc.

Datum zadání bakalářské práce: říjen 2019

CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE:

Cílem bakalářské práce je přispět ke komplementaritě potřeb obětí trestné činnosti a poskytovaných služeb ve vybraném regionu a zhodnotit, zda se z pohledu klientů jedná o dostatečně širokou škálu poskytovaných služeb.

Student: Lucie Benešová	14. 10. 2019	 podpis
Vedoucí práce: Doc. PhDr. Vratislava Černíková, CSc.	14. 10. 2019	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	 11. 11. 19	 podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	 12. 11. 19	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	13. 11. 2019	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce Doc. PhDr. Vratislavě Černíkové, CSc.
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá dostupnými formami pomoci obětem trestných činů v České republice. Cílem práce je ve spolupráci s poradcem pro oběti trestných činů přispět k hlubšímu poznání potřeb obětí v souvislosti s řešením újmy vzniklé trestným činem a zhodnotit, zda se z pohledu klientů jedná o dostatečně širokou škálu poskytovaných služeb. Práce pojednává o konceptu restorativní justice a jeho naplňování v podmínkách České republiky. V empirické části práce zkoumá, zda jsou různé druhy pomoci z pohledu klientů adekvátní a dostatečně zajištěné.

Klíčová slova: oběti trestných činů, poradny pro oběti trestných činů, restorativní justice, Probační a mediační služba České republiky, zákon o obětech trestných činů, projekt „Proč zrovna já? II“

ABSTRACT

The bachelor thesis follows up on available forms of assistance to victims of crime within the Czech Republic. In cooperation with the Counselor for Victims of Crime our aim is to contribute a deeper knowledge of the needs of victims in case of solving the harm caused by the crime as well as to assess, whether from the clients' perspective the range of provided services is sufficiently wide enough. The thesis presents the concept of restorative justice and its application in the Czech Republic. The empirical part of the thesis examines whether the various types of assistance are adequate and sufficiently secured from the perspective of clients.

Key words

victims of crime, Counseling Center for Victims of Crime, restorative justice, Probation and Mediation Service of the Czech Republic, Act on Victims of Crime, project “Why me? II“

Obsah

1	ÚVOD	8
2	CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	10
3	KOCEPT RESTORATIVNÍ JUSTICE	11
3.1	Restorativní programy	14
3.2	Probační a mediační služba ČR	17
3.3	Alternativní tresty	18
4	OBĚTI TRESTNÝCH ČINŮ	20
4.1	Práva obětí trestných činů upravená zákonem	20
4.2	Organizace poskytující pomoc obětem trestných činů	23
5	PORADENSTVÍ PRO OBĚTI TRESTNÝCH ČINŮ	26
5.1	Poradce pro oběti trestných činů a jeho práce	26
5.2	Základní principy poradenství pro oběti trestných činů	27
6	PROJEKT PMS ČR „PROČ ZROVNÁ JÁ? II“	28
6.1	Poradna pro oběti trestných činů	28
6.2	Práce s klientem	30
6.3	Poskytované služby	30
7	EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ	32
7.1	Cíle a charakteristika empirického šetření	32
7.2	Použité metody empirického šetření a sběr dat	32
7.3	Prezentace získaných dat, jejich třídění a interpretace	33
7.4	Shrnutí získaných poznatků	43
	ZÁVĚR	45
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	48
	SEZNAM ZKRATEK	50
	SEZNAM TABULEK	51
	PŘÍLOHY	52

1 ÚVOD

Kriminalita je jev, který společnost provází od nepaměti. Vždy se vyskytovali lidé, kteří nebyli ochotni nebo schopni dodržovat určitá vyhlášená či nepsaná pravidla chování. Kriminalita ve svých důsledcích přináší pro společnost velké ztráty na životě a zdraví lidí, ztráty citové i materiální a narušení vztahů nejen u lidí přímo kriminalitou dotčených. v neposlední řadě přináší jak velké pochybnosti při naplňování státy proklamované spravedlnosti tak i pochybnosti až nedůvěru ve fungování spravedlivého funkčního uspořádání států.

Je tedy vynakládána snaha ovlivňovat a usměrňovat kriminalitu ve směru jejího snižování, ale je to proces velmi složitý, mnohafaktorově podmíněný, dynamický a finančně nákladný. Kontrolu kriminality nelze realizovat bez požadavků na finance ze státního rozpočtu. Podle studie Evropského institutu pro prevenci a kontrolu kriminality je uváděno, že „v roce 1997 vynaložil svět na trestní justici 360 miliard USD. z této sumy bylo 62 procent (222,5 miliardy USD) vynaloženo na policejní činnosti, 3 procenta (11,2 miliardy USD) na činnost státního zastupitelství, 18 procent (63,5 miliard USD) na činnost soudů a 17 procent (62,5 miliardy USD) na vězeňství.“ (Farrell, 2007, s. 53-54) Náklady na kontrolu kriminality mohou být ještě vyšší, neboť není zatím zcela jednotný názor na to, co všechno lze zahrnout do celkového výpočtu. Náklady na kontrolu kriminality Tyto náklady začínají být v některých státech závažným a obtížně únosným problémem. Finanční náročnost realizace trestní politiky je jedním z faktorů, který podněcuje jednotlivé státy k promýšlení nových postupů reakce společnosti na trestnou činnost, které budou účinnější, méně finančně nákladné a také méně punitivní. Mnoho významných podnětů pro oblast trestní politiky vyplynulo z celospolečenských politických, hospodářských a sociálních změn a také z výzkumů a rozvoje společensko-vědních oborů a právních věd. V neposlední řadě určující podněty vyplynuly ze stavu realizace sankční politiky a jejich neuspokojivých možností ovlivňovat stav a vývoj kriminality u nás a v jiných státech v rámci Evropy a Ameriky.

Vzhledem k výše uvedenému vzniká koncept restorativní justice, který se vymezuje oproti tradiční trestní justici stanovením nového cíle a tím je obnovení vztahů, které byly

trestnou činností narušeny. Trestný čin vyvolává konflikt vztahů, které jsou mezi pachatelem, obětí a komunitou a je na aktérech převzít zodpovědnost za následky konfliktu a za způsob řešení. Koncept restorativní justice vytváří podmínky pro převzetí odpovědnosti pachatele za konflikt s trestním zákonem, podněcuje zúčastněné k hledání řešení, jehož cílem je vyrovnat způsobenou újmu, dát prostor k zohlednění nároků oběti, volit optimální individualizovanou reakci společnosti na trestnou činnost. Přínosným také je, že se začíná věnovat větší pozornost oběti a to přispívá k rovnováze postavení práv oběti, pachatele a celé komunity. Všechny zúčastněné strany by měly mít z řešení vzniklého konfliktu v systému spravedlnosti prospěch. Restorativní přístup k řešení konfliktu s trestním zákonem neznamena nahrazení klasických trestních postupů, ale jde o jejich vhodné doplnění, rozšíření možnosti volby a uplatnění individualizovaného trestního postihu. Neodmyslitelnou součástí naplňování konceptu restorativní justice je zřízení a fungování Probační a mediační služby a zavedení alternativních trestů.

Moje profesní působení je v rámci Probační a mediační služby, kde působím jako poradce pro oběti trestných činů v projektu „Proč zrovna já? II“. Vybrala jsem si téma bakalářské práce z této oblasti s cílem rozšířit si poznatkový obzor a získat hlubší vhled do celé škály sociálních služeb poskytovaných v rámci pomoci obětem trestné činnosti, což může přispět k vlastnímu zlepšení profesního působení a také ke zjištění, kde jsou požadavky klientů nedostatečně pokryty. Společenskou závažnost zvoleného tématu bakalářské práce spatřuji jak ve vyváženějším řešení konfliktu s trestním zákonem ke spokojenosti zúčastněných stran tak v přispění k viktimologické prevenci.

2 CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Tématem bakalářské práce je problematika pomoci obětem trestného činu. Empirické šetření se zaměřuje na zjištění zda rozsah služeb nabízených poradnou pro oběti trestných činů je adekvátní a dostačující ve vztahu k potřebám klientů.

V rámci zvoleného tématu je cílem práce přispět ke komplementaritě potřeb obětí trestné činnosti a poskytovaných služeb ve vybraném regionu a zhodnotit, zda se z pohledu klientů jedná o dostatečně širokou škálu poskytovaných služeb.

Teoretická část bakalářské práce vychází z kompilace odborné literatury, textů, dokumentů, článků, legislativy a ostatních relevantních zdrojů, které poskytují vhled do problematiky zvoleného tématu.

Empirická část zkoumání řešené problematiky je realizována prostřednictvím explorativního a kvalitativního šetření. Sběr primárních dat byl uskutečněn metodou dotazování s použitím techniky řízeného rozhovoru. Polostrukturované rozhovory s klienty proběhly v průběhu třech měsíců a to od listopadu 2019 až do ledna 2020. Šetření bylo realizováno formou osobních schůzek tazatele s respondenty. Záznamový arch polostrukturovaného rozhovoru je uveden v příloze 1.

3 KOCEPT RESTORATIVNÍ JUSTICE

Od sedmdesátých let dvacátého století se datuje vznik konceptu restorativní justice v USA, Kanadě, trochu později se tyto myšlenky přenesly do Evropy. Česká republika se začala s tímto tématem potýkat v devadesátých letech minulého století. Ačkoliv uplynul poměrně velký časový úsek, stále nenalzáme jednotné vymezení restorativní justice. Nová koncepce restorativní justice vychází z předpokladu, že trestný čin je povahy sociální, že je to zpravidla sociální konflikt mezi dvěma, případně i více jednotlivci či stranami a proto je účinné ho řešit za podmínek aktivní participace všech dotčených – obětí, pachatele a příslušného sociálního prostředí. (Sotolář, 2000, s.11)

Primárním cílem restorativní justice je, aby ti co zavinili újmu v důsledku spáchání trestné činnosti, tuto skutečnost přiznali, převzali za ni odpovědnost a škodu uhradili nebo alespoň zmírnili. „*Trestný čin vytváří povinnosti a závazky, aby se věci dostali do původního stavu, aby se učinila náprava. Je potřebné, aby se do procesu řešení zapojili pachatel, poškozený i komunita a to za účelem odstranění újmy, dosažení smíru a rovnováhy. Restorativní justici je tedy potřebné vnímat jako proces spolupráce za účelem odstranění újmy*“. (Zehr, 1990, s.181)

Dále je zdůrazňováno, že trestný čin je více než jen porušení zákona. Trestný čin vyvolává rozvrat – narušení vztahu důvěry mezi pachatelem, obětí a komunitou. Narušení vztahů má rovinu věcnou, sociální, emocionální a osobnostní. Prožívaná újma oběti trestného činu je výrazně osobnostně určená a může být nečitelná a nepochopitelná pro pachatele i sociální okolí. Pak je na místě psychologická nebo psychoterapeutická odborná pomoc.

Účinnost konceptu restorativní justice je úzce spjata s principy restorativní justice jako je princip aktivní zodpovědnosti, participace stran, kterých se trestný čin týká, princip reparace, princip reintegrace a princip potřeby přerozdělení úloh. (Strigáčová, 2014, s.673-680)

- Princip aktivní zodpovědnosti

Aktivní odpovědnost představuje proaktivní chování pachatele v momentu spáchání trestného činu. Pachatel si je zcela vědom zavinění a činí vše ke zmírnění následků trestného činu bez kalkulace, že to bude zohledněno jako polehčující okolnost. Pozornost a úsilí je směřováno na vzniklou situaci a s ní spojené následky, které chce zastavit,

zmírnit dopad vzniklé situace pro další zúčastněné a také navrhuje či nabízí náhrady vzniklé újmy. I společnost-komunita má mít aktivní odpovědnost za své členy, například rodina za své děti. Aktivní odpovědnost vyžaduje odhodlání a sílu převzít závazky ve směru do budoucnosti.

- participace stran, kterých se trestný čin týká

Restorativní justice nahlíží na trestný čin jako konflikt mezi pachatelem, obětí a komunitou. Hledání řešení vzniklého konfliktu se pak prioritně týká uvedených aktérů konfliktu a od nich se očekává participace na jeho řešení. Jen v případě, že to nepůjde nebo se nedaří alternativní řešení, sáhneme po trestu odnětí svobody jako ultima ratio. Participace na řešení konfliktu musí být vždy dobrovolná. Cílem je, aby poškození nebyli jen v roli svědka, ale aby byli schopni reflektovat své současné potřeby a nároky se způsobenou újmou i s vědomím svých práv a vnímání svého postavení oběti.

- princip reparace

Směřuje k učinění kompenzace, nápravy, obnovy toho, co bylo způsobeno trestným činem a co je označováno jako újma spáchaná oběti, komunitě. Pojem „újma“ je v restorativním pojetí chápán široce a zásadně přesahuje pojetí právní. *„Újmou je v podstatě každá změna, která zhoršuje či v negativním smyslu mění životy lidí a dané komunity v důsledku spáchání trestního činu.“* (Masopust Šachová, 2016, s.261) Došlo k rozšíření pojetí újmy (nároků) též o hodnoty nemajetkové, ale stále zůstává újma právní užší. Náprava se také týká vztahů mezi pachatelem a obětí, pachatelem a komunitou, obětí a komunitou. Náprava těchto vztahů je dlouhodobá a jen velmi obtížně se dociluje uspokojivé úrovně.

- princip reintegrace

Sociální reintegrace je úzce spojena s principem reparace a týká se jak pachatele tak oběti. Lze říci, že učiněná náprava a narovnání vztahů, alespoň těch dílčích, jsou jedním z předpokladů úspěšné reintegrace. U pachatele z toho můžeme usuzovat na snahu konflikt urovnat. Je také nutné vytvářet určité sociální podmínky, aby pachatel trestné činnosti mohl stabilizovat svůj osobní život v rámci bydlení nebo zaměstnání, tak, jak to vykonává postpenitenciální péče, sociální pracovníci či pracovníci Probační a mediační služby ČR.

U oběti je situace odlišná, neboť v důsledku újmy, kterou utrpěla nastává stav, kdy se oběť stahuje do soukromí. Pod tíhou psychických, zdravotních, finančních či sociálních důvodů se oběti mění kvalita života. Mnohdy ztrácí původní možnost společenského uplatnění a kontakt s rodinou či přáteli je touto situací zatížen do té míry, že se vytrácí. Proto vznikají různé specializované programy zaměřené na pomoc obětem, na obnovení osobnostní integrity nebo na zbavení se strachu z opětovné viktimizace.

- princip potřeby přerozdělení úloh

Restorativní trestní justice nahlíží na porušení trestných norem jako na jev sociální, který se odehrává v rámci sociálních vztahů zúčastněných – pachatele, oběti, sociální skupiny, komunity. Hledá možnosti řešení těchto problémů v rámci vlastních sil aktérů, ale na základě jistých pravidel, která zaručují trestně právní spravedlnost. Koncept restorativní justice dává možnost participace na řešení trestně právních konfliktů méně závažného charakteru aktérům konfliktu. Jedná se o systémové přerozdělení pravomocí státu a samosprávy ve prospěch samosprávy v oblasti trestní politiky, která by se měla dít v reciprocitě státu a samosprávy.

Uplatňováním principu konceptu restorativní justice dochází k jejich transferu do oblasti realizace trestní politiky, kdy restorativní přístup se ukazuje vhodnějším, uspokojivějším pro poškozené při dosahování svých nároků, konstruktivnější pro komunity i sociální skupiny při řešení vzniklých problémů, stejně tak příznivější podmínky pro reintegrovaní se pachatele. Koncept restorativní justice přináší i snížení recidivy, ale to se v podmínkách České republiky zatím nepotvrdilo. Má se za to, že zatím nedocílujeme vytvoření náležitého restorativního kontextu, který by měl větší účinnost na pachatele. Nezáleží až tak na tom, že existuje poměrně široká paleta alternativních trestů, ale zda proces jejich ukládání probíhá v restorativním kontextu. (Scheinost, 2015, s.157-158)

Co náleží do restorativního kontextu:

- uplatňování širokého pojetí neproblematického dosahování kompenzace újmy
- náprava-uzdravení narušených vztahů jak mezi jednotlivci navzájem, tak mezi nimi a zasaženou komunitou
- podpora aktivní odpovědnosti pachatele

- vytvoření prostoru, kde přímí účastníci mohou společně hledat řešení dané situace (Masopust Šachová, 2016, s.261-262)

3.1 Restorativní programy

Restorativní programy jsou hlavním nástrojem restorativní justice pro to, aby oběť i pachatel mohli v rámci bezpečného prostředí projít transformací tíživé životní situace, v které se v důsledku trestného činu nacházejí. Oběť má možnost v bezpečném prostředí konfrontovat pachatele se svými pocity, emocemi a celkovou újmou způsobenou trestným činem a pachateli je tak dána příležitost uvědomit si důvody, které ho k trestnému činu dovedli, k převzetí plné odpovědnosti za spáchaný trestný čin a k aktivní nápravě následků. Existuje tak možnost, že negativní dopad způsobený trestným činem může být přeměněn na takovou posilující životní zkušenost, která není přehlížena nebo zapomenuta. Ve výsledku tak restorativní programy dávají pachateli i oběti šanci na návrat k původnímu způsobu života se zmírněním nelibých pocitů křivdy na straně oběti a viny na straně pachatele. (www.respekt.cz)

Programy restorativní justice jsou postaveny na těchto primárních předpokladech:

- reakce na trestný čin má sloužit k nápravě co nejvíce škod, jež oběť utrpěla
- pachatel si musí být vědom skutečnosti, že jeho jednání není v rámci společenského soužití přijatelné a slučitelné s normami
- pachatel musí za své jednání přijmout plnou zodpovědnost
- oběť trestného činu má příležitost formulovat své potřeby a být účastníkem v rozhodovacím procesu o náhradě škody a dopadu na svou osobu
- je společenskou odpovědností vytvářet adekvátní prostředí pro řešení a zmírnění dopadu těchto složitých životních situací (Štern a kol., 2010, s. 34)

Je důležité zdůraznit, že žádný z programů restorativní justice neslouží k rozhodování o vině a trestu, přičemž základní podmínkou uskutečnění kteréhokoliv z programů restorativní justice je přiznání pachatele k trestnému činu.

V České republice je z programů restorativní justice nejčastěji uplatňována mediace a restorativní skupinová konference.

Mediace

Mediace byla prostředkem urovnání konfliktu sporných stran již od vzniku lidské civilizace a byla aplikována v různých formách. Vzhledem k tomu, že mediace je jednoduchý způsob řešení problémů, není překvapením její znovuobjevení a inspirace od primitivních komunit původních obyvatel Severní Ameriky, Jižní Afriky, Austrálie apod. Počátek mediačních postupů jako takových lze datovat ve 20. století aplikovaných zejména v oblasti obchodního vyjednávání, rodinných nebo pracovních záležitostech. Od druhé poloviny 20. století zaznamenáváme model mediace prováděný mezi obětí a pachatelem. (Štern a kol., 2010, s. 23).

Pro účel této bakalářské práce se dále zaměřím pouze na mediaci spojenou s trestnou činností. Z tohoto hlediska se jedná o mimosoudní zprostředkování řešení trestního konfliktu mezi obětí a pachatelem. (Svatoš, 2012, s.84) „*Mediační činnosti jsou odborné postupy pracovníků Probační a mediační služby, které směřují k urovnání konfliktního stavu způsobeného událostí trestného činu formou přímého setkání mezi obětí, pachatelem a případně zástupci postižené komunity za účasti nestranného zprostředkovatele sporu – mediátora*“ (Štern a kol., 2010, s.40)

Oběť má možnost v bezpečném prostředí konfrontovat pachatele s přímými důsledky jeho jednání, vyjádřit své pocity, očekávání a potřeby, které v souvislosti s trestnou činností vznikly a mohou případně zmírnit způsobené následky. Může také získat informace, které se vztahují k trestnímu řízení a k náhradě škody. I pachatel má příležitost sdělit své potřeby a zájmy a současně pojmenovat své povinnosti a přijmout odpovědnost v souvislosti s náhradou škody, kterou trestným činem způsobil. Má příležitost k vysvětlení okolností svého jednání, k omluvě oběti a k nabídce přiměřené náhrady škody. (www.pmscr.cz)

Restorativní skupinová konference

„*Program byl výrazně inspirován a ovlivněn kulturními a duchovními tradicemi řešení sporů původních obyvatel Nového Zélandu, Austrálie či Severní Ameriky. Jeho zaměření je širší, než je tomu u mediace. Spočívá v setkání nejen oběti a pachatele, ale také jejich rodinných příslušníků, přátel a zástupců místní komunity. Stejně jako v případě mediace je proces řízen profesionálem, který vede účastníky k přijetí výsledků žádoucích pro obě*

strany včetně opatření, jež mají zabránit opakování trestného činu v budoucnu. Tento program byl úspěšně využíván v osmdesátých letech na Novém Zélandu při řešení kriminality mládeže z řad původních obyvatel.“ (Štern a kol., 2010 s. 34 – 35)

Proces skupinové konference má svého svolavatele a zprostředkovatele, který se označuje pojmem facilitátor. Úkolem facilitátora je shromáždit rodinu a přátele oběti i pachatele, případně další členy komunity, ve které žijí. Restorativní skupinová konference je organizačně náročná z hlediska času věnovaného individuálním konzultacím s účastníky i načasováním samotné konference tak, aby vyhovoval všem zúčastněným. Skupinová konference, stejně jako mediace, vyžaduje pečlivou přípravu a vytvoření vhodného prostředí. Během restorativní skupinové konference se stejně jako v mediaci řeší důsledky trestného činu a mělo by dojít k nalezení výsledků žádoucích pro obě strany a současně by měl být nalezen způsob, jak do budoucna předcházet opakování výskytu trestného chování. Vzhledem k tomu, že účastníky konference jsou osoby z nejbližšího okolí pachatele i oběti, sehrávají dlouhodobější úlohu při kontrole budoucího chování pachatele a jsou větší zárukou, že pachatel bude dodržovat resocializační či odškodňující opatření, k nimž se zavázal a dohodnuté výstupy bude skutečně plnit. (metodická příručka projektu „ Proč zrovna já? “s. 33)

Společné rozhodování

Sezení o společném rozhodování, někdy také nazývané kruhy společného rozhodování, se účastní oběť, pachatel, jejich blízcí, příslušníci komunity, ve které žijí a zástupci justice, tzn. soudce, žalobce a obhájce. Účastníci sezení dojdou ke společnému konsenzu, který je výsledným výstupem trestního sporu včetně eventuálního uložení sankce pachateli. (Štern a kol, 2010, s. 35)

Společné rozhodování je aplikovatelné jen za splnění specifických podmínek určitých komunit, používá se například při řešení konfliktů spáchaných v indiánských rezervacích Severní Ameriky. (Večerka, 2004, s. 161) V českých podmínkách není obvyklou praxí využívat tento druh programu restorativní justice a to z důvodu mnohých úskalí a problémů legislativní povahy.

3.2 Probační a mediační služba ČR

Probační a mediační služba České republiky, zřízená zákonem č. 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě ČR, je v podstatě nová instituce na poli trestní politiky vycházející ze součinnosti dvou profesí – sociální práce a práva a to zejména práva trestního. Vyváženým propojením obou je vytvořena v systému trestní justice nová multidisciplinární instituce, která kromě jiného uvádí do praxe principy restorativní justice a tím se stává její neoddělitelnou součástí.

V České republice byla Probační a mediační služba zřízena primárně proto, aby justice měla účinný nástroj na uplatňování nově vzniklé trestní politiky v oblasti trestů a komunitních sankcí. (Karabec, 2003, s.41)

Úkolem Probační a mediační služby ČR je v rámci probace soustředování podkladů o obviněném, jeho rodinném a sociálním zázemí, vytváření podmínek pro rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání nebo rozhodování o schválení narovnání v rámci uzavřené dohody mezi pachatelem a obětí trestné činnosti o náhradě škody. (Svatoš, 2012, s. 84). Dalším úkolem Probační a mediační služby ČR je „kontrola nad výkonem alternativních trestů nespojených s odnětím svobody“, (Zákon č.257/2000 Sb., § 2 odst.1) jako je trest podmíněného odsouzení s dohledem, trest vykonávání obecně prospěšných prací a trest domácího vězení, „včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působením na něj, aby vedl řádný život a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů“. (Zákon č.257/2000 Sb., § 2 odst.1)

Další bezplatnou službou Probační a mediační služby ČR je mediace a lze ji realizovat v jakékoliv fázi trestního řízení. Předpokladem pro to, aby mediace mohla být úspěšná je dobré vytipování vhodných případů, dále pak doznání pachatele a jeho vstřícnost k nápravě důsledků trestného činu. (Štern a kol., 2010, s. 39 - 42) Mediaci lze uskutečnit v rámci společného osobního jednání na základě dobrovolné účasti oběti a pachatele, případně i za účasti zástupců postiženého komunitního prostředí. Smyslem mediace je urovnat konfliktní stav mezi obětí a pachatelem. Probační a mediační služba ČR tak usiluje o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností. (www.pmscr.cz)

Cíle Probační a mediační služby ČR:

Integrace pachatele - Probační a mediační služba se snaží docílit začlenění obviněného, resp. pachatele, do života společnosti bez dalšího porušování zákonů prostřednictvím integračního procesu, který směřuje k obnovení respektu pachatele k právnímu stavu společnosti, k jeho uplatnění a k seberealizaci. (Černíková a kol., 2008, s.19)

Participace poškozeného - Probační a mediační služba ČR se snaží o zapojení poškozeného do „ procesu “ vlastního odškodnění, o obnovení jeho pocitu bezpečí, integrity a důvěry ve spravedlnost. Tím přispívá k ochraně společnosti účinným řešením konfliktních a rizikových stavů spojených s trestním řízením i efektivním zajištěním realizace uložených alternativních trestů a opatření. (www.pmscr.cz)

Ochrana společnosti – Probační a mediační služba ČR organizuje a zajišťuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity, prevenci kriminality a předcházení nebezpečí dalšího opakování kriminality. (www.pmscr.cz)

Hlavním posláním Probační a mediační služby ČR je přispívat prostřednictvím probace a mediace k naplňování trestní spravedlnosti, účinně se podílet na řešení sporů mezi poškozeným a pachatelem a svým působením na tyto subjekty se snažit o urovnání konfliktního stavu a obnovení respektu k právním normám v souvislosti s trestním řízením. (www.pmscr.cz)

3.3 Alternativní tresty

Z pozorování trestní praxe lze vysledovat, že trest odnětí svobody sebou přináší nežádoucí účinky, kromě jiných především vysokou recidivu odsouzených. Bylo proto nutné hledat i jiné způsoby trestání pachatelů a jednou z možností je ukládání alternativních trestů.

Přestože v současnosti není jednoznačně definován pojem alternativní trest, lze z rozdílných pojetí tohoto termínu konstatovat, že za alternativní tresty jsou považovány takové tresty, které nejsou spojené s bezprostředním odnětím svobody. Obsah pojmu alternativní trest tedy znamená, že pachatel je potrestán jiným způsobem než umístěním do nápravného zařízení. (www.justice.cz)

Potřeba systematického využívání alternativních trestů vyvstává zejména v případech s nízkou efektivitou tradiční represivně pojaté trestní politiky. S přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu a osobě pachatele trestného činu může stejný účel splnit i využití některé z alternativ potrestání. (Sotolář a kol., 2000, s. 175)

„Alternativní trest nesmí zahrnovat ztrátu osobní svobody, nelze jej chápat ani jako zmírnění či jiné vylepšení podmínek výkonu trestu odnětí svobody a délka jeho trvání musí být úměrná spáchanému trestnému činu a trestu odnětí svobody, který by byl jinak uložen. Odsouzený musí mít reálné předpoklady vyhovět podmínkám uloženého alternativního trestu.“ (Válková a kol., 2012, s. 262)

Jedním ze záměrů alternativních trestů je oddálení zkušenosti s negativními účinky vězeňského prostředí. Při jejich ukládání jsou spatřovány výhody v možnosti zohlednění osobnosti, individuality a také sebereflexe pachatele, vytváření vhodnějšího prostředí pro řešení následků události a s tím spojenou možností vyrovnat se s obětí a přispět k jejímu odškodnění. Dále za pozitivního přispění vlivu sociálního prostředí, kdy nedochází ke zpretrhání sociálních vazeb pachatele s prostředím, ve kterém žije, dochází k pedagogizaci vykonávaných sankcí a tím je posilován jeho pozitivní přístup k převzetí zodpovědnosti za své jednání. (Černíková a kol., 2008, s.184)

Mezi alternativní tresty patří:

- Podmíněné odsouzení s dohledem – ukládá soudce nebo státní zástupce v případě, že je potřebné v určitém časovém úseku sledování a kontrolování chování pachatele
- Trest obecně prospěšných prací – ukládá soudce v rozsahu 50 - 300 hodin, které musí pachatel odpracovat osobně a bezplatně ve svém volném čase nejpozději v době jednoho roku ode dne nařízení výkonu tohoto trestu. Po vykonání trestu dojde k jeho výmazu z rejstříku trestů
- Trest domácího vězení – soudce za jistých podmínek ponechává pachatele na svobodě, kdy v rámci omezení osobní svobody ukládá pachateli povinnost zdržovat se v určené době v místě bydliště
- Peněžitý trest – tento alternativní trest je ukládán u trestné činnosti jak majetkové povahy tak i v případě trestného činu týkajícího se nemajetkové povahy, například ohrožování pod vlivem návykových látek (informační materiál Probační a mediační služby ČR)

4 OBĚTI TRESTNÝCH ČINŮ

Potřeba samostatného zákona pro oběti trestných činů vyvstala z potřeby implementovat do zákonů České republiky rozhodnutí Rady Evropy ze dne 15. 3. 2001 o postavení oběti v trestním řízení. Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, odstraňuje dosavadní nedostatky právní úpravy a reflektuje navrhovanou směrnici Evropského parlamentu a Rady Evropy. Tímto zákonem se upravuje postavení oběti v trestním řízení a zavádí se do praxe pravidla pro práva, ochranu a podporu obětí trestných činů. Za oběť trestného činu se považuje fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil. Přitom platí, že za oběť se považuje každá osoba, která se cítí být obětí spáchaného trestného činu, nevyjde-li najevo opak nebo nejde-li zcela zjevně o zneužití postavení oběti. (www.pmscr.cz)

Tento samostatný zákon je v neposlední řadě signálem pro samotné oběti, že je na jejich potřeby a práva hleděno s náležitou pozorností a respektem jak k jejich osobě tak i k situaci, v níž se nacházejí. Ve svém důsledku by to mohlo přispět k větší ochotě obětí trestné činy oznamovat a zapojovat se do procesu trestního řízení, což je velmi významné nejen pro zjištění a odsouzení pachatele, ale i při řešení dopadu trestného činu na život oběti i dalších lidí žijících ve společenství, které bylo trestným činem zasaženo. Díky tomuto zákonu dochází k vyváženému postavení práv oběti a práv pachatele. (metodická příručka projektu „Proč zrovna já?“ s. 3)

4.1 Práva obětí trestných činů upravená zákonem

Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů upravuje zejména tato práva obětí:

Právo na poskytnutí odborné pomoci – je realizováno formou psychologického a sociálního poradenství, poskytováním právních informací a doprovázením. Odborná pomoc se poskytuje po dobu, po kterou je to účelné a bez ohledu na fázi trestního řízení, to znamená, že je poskytována před zahájením trestního řízení, v jeho průběhu a i po jeho skončení. (Durdík a kol., 2018, s. 42 - 43)

Právo na informace – je kladen důraz na srozumitelnost poskytovaných informací, přičemž už při prvním kontaktu s poradcem pro oběti trestného činu musí být oběť informována o tom, kde může podat oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že

byl spáchán trestný čin, o poskytovatelích odborné pomoci, o podmínkách, za kterých má právo na přijetí opatření k zajištění svého bezpečí, o fázích trestního řízení a v neposlední řadě o podmínkách pro poskytnutí případné peněžité pomoci. Oběť má rovněž právo na to, aby jí na její žádost byly poskytnuty jak informace o stavu trestního řízení tak i pravomocná rozhodnutí, jimiž se trestní řízení končí. V případě, že je dána důvodná obava, že oběti hrozí nebezpečí v souvislosti s pobytem obviněného nebo odsouzeného na svobodě, má právo na informace o propuštění nebo uprchnutí obviněného z vazby, o propuštění nebo uprchnutí odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody, o přerušení výkonu trestu odnětí svobody a o dalších v zákoně vyjmenovaných situacích. (Durdík a kol., 2018, s. 55 - 130)

Právo na ochranu soukromí – ochrana osobních údajů oběti před zveřejněním v probíhajícím trestním řízení je upravena v trestním řádu, ale je třeba chránit osobní údaje oběti i před dalšími osobami. Pokud o to oběť požádá, je možné, aby byl zvolen takový režim zacházení, který zabrání zpřístupnění těchto informací dalším osobám, které mají právo nahlížet do spisu, takže seznamovat se s těmito údaji budou moci jen policisté, orgány činné v trestním řízení a úředníci Probační a mediační služby činní v daném případě. Pokud jsou pro osobu, proti níž se trestní řízení vede, tyto informace důležité z hlediska obhajoby, budou jí na její žádost zpřístupněny. (Durdík a kol., 2018, s. 152 – 160)

Právo na ochranu před druhotnou újmou – cílem zákona o obětech trestných činů je mimo jiné přispět ke snížení rizika sekundární viktimizace, která by mohla vzniknout v důsledku necitlivého přístupu policie nebo dalších orgánů činných v trestním řízení. Mezi tato opatření patří například zabránění kontaktu mezi obětí a podezřelou osobou nebo právo oběti žádat o vyslechnutí osobou stejného nebo opačného pohlaví. Velmi významným právem oběti je její právo na doprovod důvěrníka, jehož přítomnost poskytuje určitou formu psychické podpory a pomoci. Tím se liší od zmocněnce, jehož role je zastupování oběti v trestním řízení, kde dbá na dodržování všech práv poškozeného. Roli důvěrníka je také možné sloučit s rolí zmocněnce a z tohoto titulu je možné zasahovat i do průběhu úkonu. (Durdík a kol., 2018, s. 161 - 177)

Právo na ochranu před hrozícím nebezpečím – tento díl zákona žádná nová práva neupravuje, jedná se spíše o katalog opatření. Ve prospěch zvýšení bezpečí oběti mohou být učiněna opatření jako je například vydání předběžného opatření v civilním a v trestním řízení, poskytnutí krátkodobé ochrany nebo zvláštní ochrana svědka či institut utajeného svědka. Informace o těchto právech jsou zahrnuty mezi informace, o kterých musí být oběť trestného činu minimálně písemně informována. (Durdík a kol., 2018, s. 131 - 151)

Právo na peněžitou pomoc - vyplývá ze zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a týká se obětí, jimž bylo v důsledku trestné činnosti ublíženo na zdraví, čímž se rozumí takový zdravotní stav oběti, který jí znesnadňuje nejméně po dobu tří týdnů obvyklý způsob života a který vyžaduje lékařské ošetření. Dále pak jim byla způsobena těžká újma na zdraví, kterou se rozumí jen vážná porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění. Dále pak osobám pozůstalým po oběti, která v důsledku trestné činnosti zemřela a žili spolu ve společné domácnosti nebo jí zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu, obětem trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo dětem, které jsou obětí trestného činu týrání svěřené osoby. (Durdík a kol., 2018, s.189-208)

Právo na doprovod důvěrníkem – důvěrníkem může být jakákoliv fyzická, plně svéprávná osoba, kterou si oběť vybere. I přes to, že přítomnost důvěrníka je jen jakási „tichá“ psychická a morální podpora oběti, protože nemá právo do průběhu úkonu jakkoliv zasahovat, jedná se o velmi významnou podporu, protože oběť se v institucionalizovaném prostředí necítí tak osamocená. Role důvěrníka je také zcela slučitelná s rolí zmocněnce a jako takovému mu pak náleží i všechna procesní práva zmocněnce.

Prohlášení oběti o dopadech trestného činu na její život - tímto prohlášením je realizováno právo oběti být slyšena, a to nejen v souvislostech, které jsou důležité pro rozhodnutí soudu, ale také je možné se prostřednictvím tohoto prohlášení lépe citově vyrovnat s prožitou událostí. Toto prohlášení má svůj význam i pro obviněného, který má možnost uvědomit si, co svým činem spáchal. Prohlášení je možné učinit ústně i písemně. (Durdík a kol., 2018, s.182 - 188)

Zákon č.56/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění zákona č. 77/2015 Sb., a další související zákony, kromě jiného zdůrazňuje, že je třeba brát zvláštní zřetel

na kategorii takzvaných zvlášť zranitelných obětí. Zvlášť zranitelnou obětí je dítě (osoba mladší 18 let), osoba, jež se stala obětí trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo trestného činu, který zahrnoval násilí nebo pohrůžku násilím, jestliže je v konkrétním případě zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy zejména s ohledem na její věk, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost vyjadřovat se, životní situaci, v níž se nachází, nebo s ohledem na vztah k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu nebo závislost na ní a dále pak osoba postižená fyzickým, mentálním, nebo psychickým hendikepem nebo smyslovým poškozením, které z různých důvodů může bránit plnému a účelnému uplatnění této osoby ve společnosti v porovnání s jejími ostatními členy. Zvlášť zranitelným obětím je přiznáno jisté specifické postavení, kdy kromě všech práv, které jim náleží jako oběti mají navíc právo například na zvlášť citlivý výslech, který by měla provádět odborně kompetentní osoba a měl by být prováděn tak, aby už nemusel být opakován. Pokud by přesto k opakování výslechu muselo dojít, měl by být prováděn stejnou osobou. Tohoto výslechu se účastní orgán sociálně - právní ochrany dětí nebo jiný odborník, který má zkušenost s výchovou dětí a mládeže. Dítě má vždy nárok zvolit si prostřednictvím zmocněnce bezplatnou právní pomoc. (Durdík a kol., 2018, s.172 - 177)

4.2 Organizace poskytující pomoc obětem trestných činů

V institucionalizované struktuře věnující se pomoci obětem trestných činů se vedle státních organizací angažují a navazují na jejich práci i nestátní organizace. Obvykle se jedná o akreditované neziskové organizace spolupracující se státním aparátem – justicí, policií ČR a Probační a mediační službou ČR. Vzájemná kooperace vytváří komplexně efektivní systém pomoci. Seznam veškerých těchto institucí lze nalézt na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti České republiky.

V České republice vznikla první nestátní nezisková organizace pro pomoc obětem trestných činů v roce 1991 známá pod názvem Bílý kruh bezpečí o. s. Tato činnost je její hlavní a jedinou náplní. První poradna byla otevřena v hlavním městě Praze a postupně se síť pomoci rozšířila po celém území republiky. V současnosti se jedná o největší instituci věnující se pomoci obětem trestných činů nabízející pomoc odborníkům z řad psychologů, sociálních pracovníků, lékařů, advokátů i policistů, kteří zde fungují jako dobrovolní pracovníci. (Vitoušová, 1999, s. 43) Činnost instituce je bezplatná, odborná a diskrétní. Vedle standardních služeb výše uvedených odborníků nabízí Bílý kruh bezpečí o. s.

i nadstandartní služby jako například okamžitá pomoc případového manažera, terapeutické programy, víkendové psychorekondiční pobyty, doprovod k soudu, návštěva v zdravotnickém zařízení nebo spolupráce s nadačními fondy – Nadační fond Filipa Venclíka či Nadační fond pomoci Karla Janečka věnující se obětem závažných trestných činů. Bílý kruh bezpečí o. s. také úzce spolupracuje se soukromou klinikou komplexní rehabilitace MONADA. (www.bkb.cz)

Další významnou organizací nabízející telefonickou krizovou pomoc pro oběti kriminality – znásilnění, stalking, loupežné přepadení a ublížení na zdraví a dále pro osoby ohrožené domácím násilím je DONA linka. Základními principy DONA linky jsou diskrétnost, bezplatnost, nepřetržitý provoz a vysoká odbornost konzultantů zvládající techniku telefonické krizové intervence a problematiku související s pomocí obětem trestné činnosti i domácího násilí. (www.116006.cz)

Dále nestátní neziskové organizace můžeme klasifikovat podle úzké specializace na určitou specifickou skupinu klientů nebo podle jejich specifických potřeb. Například pomoc nezletilým se syndromem zneužívaného, týraného a zanedbávaného dítěte v závažných životních situacích nabízí Dětské krizové centrum, z. ú., které poskytuje nepřetržitou bezplatnou pomoc s celorepublikovou působností nezletilým i rodičům (www.ditekrize.cz)

Největší a nejstarší krizovou linkou s celorepublikovou působností pro děti a mladistvé do 26 let je Linka bezpečí, z. s., založená v roce 1994. Tato krizová linka s nepřetržitým provozem řeší zdarma a anonymně náročné krizové situace stejně jako každodenní problémy a starosti. Poradenství a krizovou intervenci poskytuje prostřednictvím telefonických hovorů, chatu nebo e-mailu, kde se nejčastěji věnuje problematice domácího násilí a vztahů v rodině, dále pak řeší ekonomické problémy, úmrtí, strach z reakce rodičů nebo útěky z domova. (www.linkabezpeci.cz)

V reakci na stále častější dotazy rodičů obracejících se na Linku bezpečí byla v roce 2001 zřízena speciální Rodičovská linka nabízející krizovou pomoc a sociální poradenství rodičům a rodinným příslušníkům, pedagogům a dalším osobám jednajícím v zájmu dětí. Služba Rodičovské linky prostřednictvím svých odborníků ve snaze pomáhat zachovávat a rozvíjet důstojný a plnohodnotný způsob života prostřednictvím svých konzultací

usiluje o posílení rodiny a jejích příslušníků v předcházení negativním jevům v rodinách a snižování nežádoucího chování vůči dětem. (www.linkabezpeci.cz)

Další nevládní organizací zabývající se pomocí obětem trestných činů a domácího násilí v ČR je Liga lidských práv, o. s. Tato organizace usiluje o zvýšení kvality a důstojnosti života, obětem poskytuje právní a psychologickou pomoc. (Štern a kol., 2010, s. 201)

Dalšími nestátními neziskovými organizacemi s úzkou specializací jsou:

Intervenční centra - poskytuje sociálně právní a psychologické poradenství osobám ohroženým domácím násilím

České sdružení obětí dopravních nehod – poskytuje psychosociální a právní poradenství poškozeným a pozůstalým po obětech dopravních nehod

Linka seniorů – bezplatná linka pro seniory, kteří potřebují poradit a pomoci

Senior telefon Života 90 – bezplatná krizová a poradenská linka pro seniory v těžké životní situaci

RIAPS – komplexní péče o člověka v obtížných životních situacích ohrožujících jeho psychické zdraví

La Strada – poskytuje pomoc obětem obchodování s lidmi (Vitoušová, 2010, s. 48 - 49)

In IUSTITIA o. p. s. – poskytuje pomoc lidem, kteří se stali obětí předsudečného násilí, také se věnuje zvláště zranitelným obětem nebo ženám bez přístřeší, které se staly obětí jakéhokoliv násilí (www.in-ius.cz)

5 PORADENSTVÍ PRO OBĚTI TRESTNÝCH ČINŮ

Poradenství pro oběti trestných činů je poskytováno v kontextu principů restorativní justice, kdy trestný čin je chápán především jako sociální událost, která výraznou měrou zasáhla nejen do života oběti, nýbrž i rodiny oběti a potažmo celého komunitního okolí. Tím pádem nemůže být vyřešena pouhým potrestáním pachatele. Cílem je podpora oběti v její aktivitě, obnovení a narovnání poškozených mezilidských vztahů, pocitu bezpečí a integrity oběti trestného činu a důsledné vedení pachatele k uvědomění si a k přijetí odpovědnosti za spáchaný trestný čin a k odčinění způsobené škody. (www.pmscr.cz)

5.1 Poradce pro oběti trestných činů a jeho práce

Poradce pro oběti trestných činů je odborníkem, který se řídí zákony České republiky, hodnotami demokracie a lidských práv, která jsou vyjádřena v Listině základních práv a svobod a také etickými zásadami svých organizací. Poradce je prostřednictvím své profese připraven a schopen efektivně pomoci svým klientům projít celým trestním řízením a pomoci jim lépe zvládnout proces vyrovnání se se všemi událostmi trestného činu tak, aby to na jejich život mělo co možná nejmenší dopad. Poradce byl odborně proškolen, aby v rámci psychosociálního poradenství mohl klientům nabídnout služby v podobě profesionálního rozhovoru s poradcem, právní informace, pomoc s náhradou škody a odškodněním, zprostředkování mediace mezi obětí a pachatelem, psychologickou a psychoterapeutickou intervenci a v neposlední řadě i doprovázení. Dále poradce pomáhá svým klientům zorientovat se v jeho právech jako je například právo na poskytování informací, právo na poskytnutí odborné pomoci, právo na ochranu před hrozcím nebezpečím, právo na ochranu soukromí, právo na ochranu před druhotnou viktimizací, právo na peněžitou pomoc nebo právo učinit prohlášení oběti o dopadech trestného činu na její život. Poradce také disponuje kontakty na různé spolupracující organizace a na orgány činné v trestním řízení. Poradenství je poskytováno anonymně a bezplatně. (metodická příručka projektu „Proč zrovna já?“)

Práce s oběťmi trestných činů je pro poradce duševně velice náročná. Aby mohl být přístup poradce pro oběti trestných činů ke svým klientům stále profesionální, je nutné, aby poradce důsledně dbal na duševní hygienu a pravidelně se účastnil supervizí. Konkrétní podoba duševní hygieny záleží především na osobnosti poradce, který musí vědět, co mu účinně pomáhá tzv. vyčistit si hlavu. O vhodných formách duševní hygieny

mohou poradci diskutovat se supervizorem projektu, pomoci jim může také podpora ostatních poradců či regionálního koordinátora. Tak jako duševní hygiena je i supervize neodmyslitelnou součástí práce poradce, obzvláště v kontextu často náročné tematiky obětí trestných činů domácího násilí. Kromě toho, že supervize pomáhá poradci s řešením konkrétních případů, plní také funkci osobního rozvoje pracovníka, dalšího vzdělávání a v určitém smyslu i kontroly práce daného poradce, případně celého týmu. (metodická příručka projektu „Proč zrovna já?“)

5.2 Základní principy poradenství pro oběti trestných činů

Poradenství pro oběti trestných činů se řídí těmito principy:

Diskrétnost - Důležitým principem poradenství je diskrétnost, kdy všechna sdělení klientů jsou považována za důvěrná, rozhovor probíhá mimo doslech a dohled jiných osob. Poradce je vázán mlčenlivostí o všech informacích, které mu byly klientem sděleny, a to i po ukončení spolupráce.

Nezávislost - Dalším principem poradenství je nezávislost. Poradce při jednání s klienty postupuje nezávisle na svých postojích, pocitech a názorech a postoje a pocity klientů nijak nehodnotí. V případě střetu zájmů poradce včas klienta na tuto možnost upozorní a odkáže ho na poradnu nebo organizaci, kde střet zájmů nehrozí.

Nestrannost - Neméně důležitým principem poradenství je nestrannost. Pomoc je poskytována všem klientům bez ohledu na rozdíl rasy, pohlaví, zdravotního stavu, sexuální orientace, politické příslušnosti nebo sociálního statusu a podobně. Odmítnout klienta lze pouze v případě střetu zájmů, pokud klient ohrožuje poradcovu bezpečnost nebo pokud jeho požadavek směřuje mimo poslání poradenství. Významným hlediskem pro práci poradce je jeho respekt k odlišnosti a k osobnosti klienta, který má právo vyjádřit svá přání, potřeby, názory, postoje a rozhodnutí, dále pak má právo odmítnout nabízenou službu nebo odstoupit od ní bez udání důvodu.

Restorativnost - Při uplatnění principu restorativnosti vychází poradce z toho, že trestný čin je sociální událostí, která ve značné míře zasahuje do vztahů lidí v místě, kde se odehrála a proto je velmi důležité podporování a posilování klienta v jeho aktivním přístupu k řešení této situace. (metodická příručka projektu „Proč zrovna já?“)

6 PROJEKT PMS ČR „PROČ ZROVNÁ JÁ? II“

Probační a mediační služba České republiky realizovala v letech 2012 až 2015 prostřednictvím svých vybraných úředníků projekt „Proč zrovna já?“. Vzhledem k tomu, že projekt byl velmi úspěšný, v letech 2016 až 2020 na něj volně navazuje další projekt „Proč zrovna já? II“, financovaný z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky a který už není realizován probačními úředníky, ale poradci pro oběti trestných činů. V rámci tohoto projektu byly zřízeny Poradny pro oběti trestných činů, v nichž se poradci snaží podpořit každého, kdo se cítí být obětí trestného činu.

6.1 Poradna pro oběti trestných činů

V rámci projektu Probační a mediační služby ČR „Proč zrovna já? II“ byly v 55 městech České republiky při střediscích Probační a mediační služby ČR zřízeny Poradny pro oběti trestných činů, které s těmito středisky, fungujícími zpravidla v místě sídla poradny, úzce spolupracují, a to nejen v oblasti práce s klienty, ale i ve věci materiálního zajištění činnosti poradců, například v podobě poskytování služebního vozidla. Probační a mediační služby poradcům pro oběti trestných činů za účelem realizace pracovních výjezdů za klienty či při jejich doprovázení.

Každá poradna má v rámci pracovní doby stanovené konzultační poradenské hodiny určené prioritně pro klienty přicházející bez předchozího objednání. Poradci jsou dostupní na telefonním čísle zpravidla 24 hodin denně, protože oběti se často náhle ocitají v situacích, které vyžadují neodkladnou psychosociální podporu a péči poradců, a to bez ohledu na oficiální konzultační hodiny určené pro veřejnost. Vzhledem k tomu, že je jednou ze základních náplně práce poradce doprovázení na různá úřední a soudní jednání, jež nemohou zohledňovat oficiální pracovní dobu poraden, jsou na poradce pro oběti trestných činů kladeny vysoké požadavky například v oblasti časové flexibility.

Poradny poskytují svou pomoc anonymně a bezplatně každému, kdo se cítí být obětí trestného činu, a to bez ohledu na to, zda byl čin hlášen. Jedná se zejména o podporu, pomoc, psychosociální péči a základní právní informace (o trestním řízení, o právech obětí, o náhradě škody, o možnosti čerpání peněžité pomoci obětem poskytované Ministerstvem spravedlnosti ČR), ale nabízí rovněž i poradenství při vyrovnávání se s dopady trestného činu, dále zprostředkovává další služby a realizuje doprovázení k soudu, na Policii, na Státní zastupitelství, do zdravotnických zařízení či na jednání

s ostatními institucemi nejen státní správy. Citlivý, diskrétní, profesionální a empatický přístup poradců je samozřejmostí.

Každá Poradna má ve svém regionu působnosti zmapované a zasíťované služby ostatních spolupracujících institucí a organizací a minimálně dvakrát za rok pořádá tzv. multidisciplinární týmy, jež mají pozitivní vliv na kooperaci soudů, Státního zastupitelství, Policie ČR, sociálních odborů městských úřadů i neziskových organizací a zvyšují tak dostupnost a kvalitu péče nabízenou obětem trestných činů. Tato setkání se dále snaží mapovat a zohledňovat aktuální situaci v oblasti potřeb obětí trestných činů ze spádové oblasti konkrétní poradny a následně se snaží na ně reagovat.

Mezi další stěžejní činnosti patří rovněž medializace poradny, její činnosti a nabízených služeb a přednášková činnost pro veřejnost či pro úzce profilovanou skupinu občanů, zejména těch, kteří jsou vytipováni jako možné potenciální oběti trestných činů.

V rámci projektu „Proč zrovna já? II“ Poradny rovněž zajišťují další bezplatné vzdělávání sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách zaměřené na problematiku obětí trestných činů.

Frekventanti kurzu jsou seznámeni s těmito rámcovými okruhy vzdělávání:

oběti trestných činů - kdo je oběť trestného činu z pohledu psychologie a práva; vysvětlení základních pojmů oběť, zvlášť zranitelná oběť, poškozený v trestním řízení, latentní oběť + důvody, proč oběti neoznamují trestné činy; mýty a předsudky o obětech a o způsobech pomoci

psychosociální pomoc - zásady pomoci, potřeby obětí, jak vést rozhovor s obětí na téma trestného činu, jak pracovat s emocemi, laické způsoby pomoci

sekundární a opakovaná viktimizace - faktory ovlivňující vznik sekundární viktimizace; prevence opakované viktimizace

legislativní rámec pomoci - osa trestního řízení; zásady zákona o obětech trestných činů, peněžité pomoci obětem trestných činů

6.2 Práce s klientem

Poradce pro oběti prioritně pracuje s oběťmi trestné činnosti. Intenzivnější práce s oběťmi nastala po přijetí samostatného zákona č.45/2013 Sb., o obětech trestných činů. Lidé, kteří se stanou obětí trestné činnosti jsou touto skutečností zasaženi často velmi intenzivně a neví, jak si s touto situací poradit. Jedna z prvních a zásadních věcí je rozhodnutí, zda trestný čin oznámit či neoznámit, neboť oběť se obává další ztráty kontroly nad svým životem. Je třeba rozlišovat o jaký druh trestné činnosti se jedná, jiný vliv a dopad má majetková trestná činnost než například násilná trestná činnost, tou bývají lidé velmi citelně zasaženi nejen v oblasti důvěry ve společnost, ale i důvěry sama v sebe. Protože lidská mysl potřebuje pro veškeré dění nalézt nějaké vysvětlení, mají tendenci se sebeobviňovat, že si způsobenou újmu zapříčinili svým nevhodným chováním a často si kladou otázku proč právě jim se to stalo. Oběti trestné činnosti je třeba podporovat, posilovat a povzbuzovat k aktivitě a k získání svého života zpět do vlastních rukou, aby se znovu mohly cítit bezpečně a měly důvěru, že spravedlnost je tu také pro ně. Poradce pro oběti trestných činů může být tím, kdo pomůže oběti lépe zvládnout projít procesem vyrovnání se s často traumatickým zážitkem. (metodická příručka projektu „Proč zrovna já?“)

6.3 Poskytované služby

Poradna pro oběti trestných činů poskytuje svým klientům nejčastěji tyto základní služby:

profesionální rozhovor - Jednou ze stěžejních služeb poskytovaných poradcem pro oběti trestných činů je profesionální rozhovor. Ten spočívá v tom, že poradce napomáhá klientovi najít takové způsoby zvládnání situace, které jsou pro něj nejpříjemnější, přičemž klient se na základě nabídek, rad, návodů, nápadů či námětů sám aktivně rozhodne k využití a následnému rozvinutí vlastních možností při řešení své situace.

zprostředkování mediace mezi obětí a pachatelem - Další službou je zprostředkování mediace mezi obětí a pachatelem, což je pro oběť jedna z nejpřínosnějších činností Probační a mediační služby ČR. Jedná se o mimosoudní řešení sporu mezi obětí a pachatelem za účasti mediátora (úředníka PMS). Před samotnou mediací, kterou je možné provádět jen s výslovným souhlasem poškozeného a pachatele je v rámci přípravné fáze obou stran velmi důležité ochránit zájmy oběti tak, aby nedošlo k její opakované viktimizaci. Je nutné pečlivě vyhodnotit případná rizika pro oběť a ověřit,

zdali zakázka na mediaci odpovídá potřebám oběti. Při mediaci může oběť nejen získat důležité informace vztahující se k trestnímu řízení a k náhradě škody, ale také seznámit pachatele s dopady jeho jednání na svůj život, říci mu, co všechno svým jednáním způsobil, slyšet od něj omluvu, dostat odpovídající náhradu škody a domoci se tak nejen materiálního, ale i mezilidského urovnání. (www.pmscr.cz)

psychologická a psychoterapeutická intervence - Psychologická a psychoterapeutická intervence je další podporou, kterou je schopen poradce pro své klienty zprostředkovat u odborníků a specialistů na tuto problematiku, ať už se jedná o psychologický pohovor či psychoterapeutickou péči. Někdy je pro poradce těžké určit, zda se ještě jedná o poradenství nebo už o psychoterapii, protože přesně vymezená hranice mezi těmito pojmy neexistuje. Tak se může stát, že poradce tuto hranici překročí. Pokud je to poradce schopen rozpoznat a reflektovat, pak se jedná o zcela normální proces.

Doprovázení - Další službou, kterou poradce svým klientům poskytuje je doprovázení. Cílem této služby je především poskytovat psychickou podporu, ať už se jedná o doprovod na úřady státní správy, do zdravotnického zařízení, na policii, státní zastupitelství nebo k soudu. Opakovanými výzkumy bylo prokázáno, že pro většinu obětí je například účast na soudním jednání značně stresující událost. Úkolem poradce je snažit se tento stres co nejvíce minimalizovat a eliminovat. (metodická příručka projektu „Proč zrovna já?“)

Poradce pro oběti trestných činů je schopen zařídit pro své klienty například prohlídku soudní síně ještě před konáním líčení, aby byla oběť trestného činu co nejlíže seznámena s prostředím a průběhem řízení, kterého se zúčastní. Poradce také pomáhá svým klientům sepsat Prohlášení oběti o dopadu trestného činu na jejich život a podporuje je též při propouštění odsouzených pachatelů z výkonu trestu.

Poradci však nejsou pomoci pouze pro oběti, ale jsou přínosem i pro spolupracující organizace. Všem orgánům činným v trestním řízení pomáhá, když je na spolupráci oběť připravena, když poradce vyslechne emotivní výpověď oběti v rámci konzultace, což nesmírně zefektivňuje další oficiální jednání a výslechy, protože klient už pak nemá potřebu odbíhat od důležitých informací k nepodstatným detailům. Poradci také často píšou zprávy o spolupráci s oběťmi pro Policii ČR a pro soudy.

7 EMPIRICKÉ ŠETŘENÍ

Od nepaměti lidská společnost hledá vhodné způsoby reakce na trestnou činnost pachatelů. Jedním ze způsobů je naplňování konceptu restorativní justice, ve kterém nabývá na pozornosti a významu také postavení oběti v trestním řízení, přičemž důraz není kladen prioritně na potrestání, ale na řešení problému, jeho urovnání a především na obnovení vztahů narušených trestnou činností. Účinnost poskytování pomoci obětem trestné činnosti je významně určena mimo jiné znalostí potřeb obětí, které se váží k problému řešení újmy, adekvátností poskytovaných služeb a možností jejich zajištění.

Vzhledem ke krátkodobé působnosti Poraden pro oběti trestných činů v ČR je žádoucí získat odborný vhled a získané poznatky využít pro optimální poskytování pomoci klientům-obětem trestných činů.

7.1 Cíle a charakteristika empirického šetření

Cílem práce je přispět k hlubšímu poznání potřeb obětí trestných činů v souvislosti s řešením újmy vzniklé trestným činem ve spolupráci s Poradnou pro oběti trestných činů. Jedná se o empirické šetření explorativní a kvalitativní.

Zkoumaný vzorek tvoří 20 klientů Poradny pro oběti trestných činů, jde o vyčerpávající vzorek klientů v období od listopadu 2019 do ledna 2020, kteří využívají následné poradenské konzultace. Zvolení respondenti nejsou v samém začátku spolupráce s poradnou, mají už určité zkušenosti a zážitky s různými druhy poskytované pomoci. Zkoumaný soubor tvoří 9 mužů a 11 žen. Nejčastěji jsou zastoupeni respondenti ve věkovém rozmezí 31 - 50 let a 51 - 65 let, ve kterém se nachází 14 klientů. Z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání je zastoupeno střední vzdělání s maturitou a střední bez maturity. Dále soubor charakterizuje skutečnost, že dotazovaní respondenti nejsou na samém začátku, ale také ani na konci dovršení svých záměrů, kvůli kterým se obracejí na Poradnu pro oběti trestných činů. Snahou bylo vést rozhovor s respondentem po druhé až třetí konzultaci.

7.2 Použité metody empirického šetření a sběr dat

V rámci empirického šetření byla zvolena technika řízeného rozhovoru, kdy bylo vypracováno schéma rozhovoru včetně záznamového archu. Rozhovor obsahuje 13 otázek. Část odpovědí na položené otázky je strukturovaná a část odpovědí je volná.

Odpovědi na otázky 1 - 9 jsou strukturované, odpovědi na otázky 10 - 13 jsou volné. Z hlediska obsahového se první tři dotazy vztahovaly k charakteristice souboru (pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání). Dotazy 4 - 7 zjišťují, o jaký druh trestné činnosti se jedná, dále kde nebo od koho se dozvěděli o působení poradny pro oběti trestných činů a zda je rodina podporuje v úsilí řešit problém vzniklé újmy. Následující otázky 8 - 13 se zabývají jednak poskytováním a čerpáním různých druhů pomoci v kontaktu s poradcem pro oběti trestných činů a také přínosem této pomoci při řešení újmy a to z pohledu oběti. Otázky 9 - 13 jsou volnou odpovědí dotazovaného a jejich zpracování je spojeno s obsahovou analýzou odpovědí a jejich následnou kategorizací. ¹⁾

7.3 Prezentace získaných dat, jejich třídění a interpretace²

Otázka č. 4. - Stal jste se obětí jaké trestné činnosti?

Bylo zjišťováno, s kterými druhy trestné činnosti jsou oběti, které se obracejí na Poradnu pro oběti trestných činů, nejčastěji dotčeny. z tohoto poznatku lze usuzovat také na závažnost újmy a do jisté míry i na obtížnost vyrovnání se s touto újmou.

Tabulka č. 1 - otázka č. 4 *Stal(a) jste se obětí, jaké trestné činnosti?*

Druhy trestných činů	Počet	%
Majetková	4	20 %
Násilná	5	25 %
Domácí násilí	4	20 %
Mravnostní	0	0 %
Dopravní nehody	3	15 %
Nebezpečné pronásledování	1	5 %
Neplacení výživného	2	10 %
Nebezpečné vyhrožování	1	5 %
CELKEM	20	100 %

¹ Všichni dotazovaní vyslovili souhlas k vedení rozhovoru. Záznamy rozhovorů jsou vedeny tak, aby byla dodržována anonymita dotazovaných. Vedení pracoviště dalo souhlas k empirickému šetření s požadavkem, že nebude uvedeno konkrétní pracoviště.

² Zdroj dat prezentovaný v tabulkách, nebo v jiné podobě uspořádání je čerpán z vlastního empirického šetření.

Otázka č. 5. - Jaká doba uplynula od spáchání trestného činu?

Spojíme-li položku násilná trestná činnost a domácí násilí, tak se násilná trestná činnost stává nejvíce zastoupeným druhem trestné činnosti ve zkoumaném souboru. Také časový odstup od trestného činu, kdy oběť vyhledává pomoc, aby získala odškodné vyplývající z újmy bývá spíše delší v porovnání s jiným druhem trestné činnosti. Je to tím, že se v daných případech řeší prioritně zdravotní problémy oběti a až následně další související problémy s újmou.

Tabulka č. 2 - otázka č. 5 Jaká doba uplynula od spáchání trestného činu?

Druh spáchání trestného činu	Výskyt	Uplynulá doba od trestného činu	Výskyt časového odstupu
Majetková	4	Méně 3 měsíce	-
		Více než 3 měsíce	1
		Více než 1 rok	3
Násilná	5	Méně 3 měsíce	-
		Více než 3 měsíce	-
		Více než 1 rok	5
Domácí násilí	4	Méně 3 měsíce	2
		Více než 3 měsíce	1
		Více než 1 rok	1
Dopravní nehoda	3	Méně 3 měsíce	2
		Více než 3 měsíce	1
		Více než 1 rok	-
Nebezpečné pronásledování	1	Méně 3 měsíce	-
		Více než 3 měsíce	-
		Více než 1 rok	1
Nebezpečné vyhrožování	1	Méně 3 měsíce	-
		Více než 3 měsíce	1
		Více než 1 rok	-
Neplacení výživného	2	Méně 3 měsíce	1
		Více než 3 měsíce	-
		Více než 1 rok	1
CELKEM	20		20

Otázka č. 6. - Jak jste se dozvěděl(a) o Poradně pro oběti trestných činů?

Dále byl sledován informační zdroj o působnosti Poradny pro oběti trestných činů. Jako informační zdroj je nejvíce zastoupena Probační a mediační služba, což je logické. Významné je, že se rozšiřují informační zdroje jako je Policie ČR, zdravotnická zařízení nebo tisk. Rozšíření informačního zdroje je pozitivní proces, z kterého je možné učinit předpoklad vyplývající i ze zkušeností poradců, že poradny jsou oběťmi více využívány a bude tak větší měrou docházet k vedení pachatele i oběti konflikt vzniklý trestnou činností řešit sociálně akceptovatelným způsobem.

Tabulka č. 3 - otázka č. 6 Jak jste se dozvěděl(a) o Poradně pro oběti trestných činů?

Informační zdroj	počet	%
Policie ČR	7	35 %
Pracovník PMS	10	50 %
Regionální tisk	1	5 %
Lékař specialista(psychiatr)	2	10 %
CELKEM	20	100 %

Otázka č. 7. - Jak posuzuje Vaše rodina, že se obracíte s problémem na Poradnu pro oběti trestných činů? Jaké uvádějí důvody? Podporují Vás – kdo? Vymlouvají Vám to – kdo?

Podpora rodiny či blízkých lidí v řešení újmy způsobené trestnou činností podněcuje oběti trestné činnosti v odhodlanosti a v důslednosti řešit a dořešit problém újmy a díky morální a finanční satisfakci dojít ke zlepšení či dokonce urovnání vztahů narušených trestnou činností. Rodinné zázemí blízkých svojí podporou zamezuje vzniku pocitu izolovanosti, nepochopení, nepřijetí, nedůvěry a s tím spojeným pocitem zatrpklosti oběti trestného činu.

V našem souboru bylo 15 dotazovaných podporováno rodinou (manželkou nebo manželem, družkou nebo druhem, matkou, sourozenci, dospělými dětmi). 5 dotazovaných nebylo podporováno rodinou a je to převážně v případech, kdy je trestní řízení složité a vleklé. Buď není podle názoru členů rodiny naděje, že trestní řízení

povede ke zdárnému konci anebo je způsobená újma velmi závažná či zcela nevratná. Členové rodiny jsou péčí o člena rodiny zasaženého trestnou činností unavení, vyčerpaní a propadají beznaději ve spravedlivé potrestání pachatele.

Tabulka č. 4 - otázka č. 7 Jak posuzuje Vaše rodina, že se obracíte s problémem na Poradnu pro oběti trestných činů? Jaké uvádějí důvody? Podporují Vás – kdo? Vymlouvají Vám to – kdo?

Odpovědi	Počet	%
Klienti NEJSOU podporováni rodinou	5	25 %
Klienti JSOU podporováni rodinou	15	15 %
CELKEM	20	100 %

Otázka č. 8. – Poradna pro oběti trestných činů nabízí různé druhy pomoci, které z nich využíváte?

Veškerá pomoc je poskytována zdarma a anonymně, klient může čerpat z celé škály pomoci buď všechny druhy nebo jen některý, tak jak mu to nejvíce vyhovuje a jak to potřebuje vzhledem k způsobené újmě. Jednotlivé druhy pomoci lze čerpat opakovaně. Z objemu poskytované pomoci u zkoumaného souboru je nejvíce využíván profesionální rozhovor, který je, obrazně řečeno, vstupní branou pro řešení problému, který nastal oběti v důsledku spáchaného trestného činu. Profesionální rozhovor s poradcem pro oběti trestných činů má ve většině případů několik pokračování. Důležitou roli hraje atmosféra, v níž se rozhovor odehrává, dále pak nastavenost klienta problém řešit, závažnost způsobené újmy, očekávání klienta a také úroveň již získaných informací.

Ze získaných dat je patrné, že nejčastěji dotazovaní využívají profesionální rozhovor s poradcem, právní informace, pomoc při žádání náhrady škody a odškodnění. Více než polovina klientů žádá o doprovod k soudu, k lékaři nebo k některým institucím veřejné správy.

Tabulka č. 5 – otázka č. 8 Poradna pro oběti trestných činů nabízí různé druhy pomoci, které z nich využíváte?

Druhy poskytnuté pomoci	Počet	% ³
Profesionální rozhovor s poradcem	20	26,7 %
Zprostředkování mediace	5	6,7 %
Zprostředkování psychologické a psychoterapeutické intervence	4	5,3 %
Doprovázení	11	14,7 %
Právní informace	20	26,7 %
Náhrada škody a odškodnění	15	20 %
CELKEM	75	100 %

Otázka č.9 - Která z poskytovaných druhů pomoci Vám nejvíce pomohla? Tato otázka je spojena s odpověďmi volně vyjádřenými a pro jejich vyhodnocení bylo třeba provést obsahovou analýzu všech odpovědí a následně je utřídít. Odpovědi jsou utříděny pod každým sledovaným druhem pomoci a v pořadí významnosti (od 1. do 5., kdy 1. znamená nejvýznamnější).

1. Profesionální rozhovor

- možnost v klidu popsat co se stalo, jak mě to zasáhlo, jak se s tím snažím vyrovnat
- možnost svěřit se s tím co mě tíží, v atmosféře bezpečí, důvěry a pochopení
- rozhovor s Vámi o tom, co a jak se stalo, co bude následovat a jak mám uplatnit nárok na náhradu škody
- oceňuji, že mě někdo vyslechl v klidu, soustředěně, beze spěchu, s pochopením toho, že to byla a je pro mě doposud velmi nepříjemná událost.

2. Právní informace a náhrady škody a odškodnění

- jak bude trestní řízení probíhat
- jaká jsou práva oběti trestného činu

³ Zaokrouhleno na jedno desetinné číslo

- jak uplatnit nároky spojené s újmou v důsledku trestné činnosti
- pomoc při vyplnění formuláře o poskytnutí peněžité pomoci pro oběti trestné činnosti
- pomoc při sepsání dokumentu Prohlášení oběti o dopadech trestného činu na její život
- pomoc při náhradě škody a odškodnění, bez poskytnutých právních informací bych to sama nezískala
- získala jsem představu co a jak bude následovat a mohla jsem se na to připravit, to mě drželo v rovnováze

3. Doprovázení

- doprovázení oběti na policii, k soudu, na úřady, k lékaři
- cítila jsem se s Vámi jistější a ve větším bezpečí
- opírala jsem se o Vaši důvěru ve mně, necítím se s Vámi tak zraněná, bezmocná, neschopná
- doprovod od Vás mi dodává naději, sílu a smysl životní situace měnit, pocít toho, že na mě záleží

4. Zprostředkování mediace mezi obětí a pachatelem

- sama bych se neodhodlala, cítila jsem se v bezpečném prostředí a cítila jsem úlevu po tom, co měly obě strany možnost si vše vyříkat a pak přijmout oboustranně výhodnou dohodu
- díky mediaci mám rychleji nahrazenou vzniklou škodu
- po mediaci jsme neodcházeli jako úhlavní nepřátelé

5. Pomoc se zajištěním psychologické a psychiatrické intervence

- bez poskytnuté ambulantní a následně ústavní péče psychologicko-psychiatrické bych se úplně zhroutila
- tato péče mě staví na nohy

Vyskytly se také následující odpovědi

- pomohlo mně to tak nějak všechno najednou, od každého něco

- nic moc, žádná pomoc nijak zvlášť významně
- získala jsem informace, lépe se v problému orientuji, ale co z toho, když následky nelze zmírnit, napravit (nezvratné závažné ublížení na zdraví člena rodiny)

Tato otázka sleduje přínos poskytované pomoci pro řešení konfliktu z pohledu klienta a také vypovídá o tom, jak jím byla pomoc přijata, zpracována a použita. Z výše uvedeného je patrné, jak člověk potřebuje a jak oceňuje interpersonální kontakt obsahující sdílení, vzájemné interakce, spolupráci, podporu a porozumění v situaci konfliktů. Opomíjíme, že narušené vztahy a vlastně konflikty obecně, mají významný sociální kontext, specifickou individualizovanou významnost a u narušených vztahů v důsledku trestné činnosti to platí násobně, proto je tam více co měnit a urovnávat a není to jen na straně pachatele, ale i oběti.

Otázka č. 10 - Pokud v nabídce Poradny pro oběti trestných činů postrádáte nějaké druhy pomoci, o jaké se jedná? Co ještě potřebujete?

Doposud bylo v rozhovoru zjišťováno nejčastější využívání určitého druhu pomoci a pak přínos (významnost) této pomoci z hlediska pohledu oběti. Bylo očekáváno, že budou uvedeny ty potřeby obětí, které nejsou v nabídce pokryty. Dotazovaní však neuvedli žádný nový požadavek na pomoc a převážně vyjadřovali spokojenost s nabízeným rozsahem poskytované pomoci a to včetně možnosti ji čerpat. Nabízí se vysvětlení, že dotazovaní respondenti dosud neprošli dlouhou, mnohdy náročnou a komplikovanou cestou řešení újmy, postačuje jim současná nabídka služeb a nepřipouštějí si, že by mohli žádat ještě jiný druh pomoci. Lze si představit, že tato otázka by byla spíše vhodnější pro ty respondenty, kteří se už blíží k vyřešení problému újmy-tedy k ukončení procesu poskytované poradenské pomoci a dívají se na poskytované služby z pohledu uplynulého a také vzhledem k dosaženým nebo nedosaženým záměrům.

Otázka č. 11 - Získal(a) jste určitou vybavenost pro řešení Vašeho problému v kontaktu s poradcem pro oběti trestných činů?

Bylo zjišťováno, zda poznatky získané v Poradně pro oběti trestných činů respondenti využívají, zda mají konkrétní zkušenost s jejich užitečností a prospěšností, neboť jedna úroveň je poznatky získat a druhá úroveň je tyto poznatky využít v praxi. Respondenti

jsou na základě obsahové analýzy získaných odpovědí rozděleni do pěti skupin a to podle postoje k uplatnění poznatků.

První skupina:

- určitě ano, nové poznatky přispívají k řešení mé problemové situace, pomohly mi řešit problémovou situaci, informace jsem uplatnil(a), bez poznatků získaných v poradně bych odškodnění nezískal(a)

Druhá skupina:

- ano, získal(a) jsem nové poznatky, ale neuplatňuji je dostatečně, jsem v tom slabá(ý), nemám odvalu, nejsem důsledná(ý)

Třetí skupina:

- ano, sice jsem nové poznatky získal(a), ale můj problém neřeší a ani nezmírňují

Čtvrtá skupina:

- neorientuji se lépe, ale využívám možnosti si popovídat (klient nad 65 let)

Pátá skupina:

- necítím se připravenější, ale uvědomuji si, že řešení problemové situace je na mně, ale zatím k tomu nemám odhodlání, jen vím, že musím celou problémovou situaci přehodnotit a změnit postoj

I když většina respondentů využívá či využila získané poznatky s cílem dosažení odškodnění či případné urovnání vztahů, část dotazovaných s novými poznatky užitečnými k řešení problému dle očekávání nenakládá adekvátně. Sami přiznávají, že problém tkví v jejich osobnostních vlastnostech jako je nespolehlivost, vznětlivost, neodpovědnost nebo nedůslednost, ale také ve způsobu chování jako je riskování, přílišná důvěřivost nebo submisivita.

Další skupinu tvoří respondenti, kteří poměřují vybavenost pro řešení problemové situace pravděpodobnou nadějí na úspěch, což je sice přirozené, ale v některých případech to

nejde, obzvláště pokud se jedná o závažné ublížení na zdraví, kdy vzniklou újmu nelze napravit.

U čtvrté skupiny respondentů se jedná jen o ojedinělé případy, jde o míjení záměru problém řešit.

U páté skupiny není posun v připravenosti problém řešit, ale dochází ke změně v uvědomění si, kdo je za nalézání řešení daného problému také zodpovědný a tudíž kdo má být aktivní. Klienti v péči poradce pro oběti trestných činů jsou velmi různorodou skupinou, která vyžaduje takový individuální přístup poradce, aby bylo pokud možno co nejvíce klientů vedeno k řešení a následnému vyřešení konfliktní situace. Jde o aktivní řešení konfliktní situace, na které musí participovat jak oběť tak i pachatel, neboť oni jsou hlavními aktéry. Zvládnout různorodost obětí klade na odbornost poradce značné nároky, je třeba být vnímavý, mít velkou profesní trpělivost a toleranci k zvláštnostem či odlišnostem klientů.

Otázka č. 12 - Jaké důsledky má pro Vás trestná činnost, kde jste se stal(a) obětí?

Důsledky trestné činnosti se sumarizují a kombinují v prožitku újmy z trestné činnosti a tím významně ovlivňují pohled a postoj oběti na život, hodnoty a na smysluplnost dění okolo sebe. Může to být újma jak majetková tak psychická či sociální, s kterou se oběť jen obtížně vyrovnává, protože zasahuje do jeho integrity. Obtížnost psychické újmy spočívá také v tom, že může být pro blízké osoby méně čitelná až nepochopitelná. Způsob prožívání této újmy obětí trestného činu může být pro sociální okolí i přes veškerou jeho snahu nepochopitelné a obtěžující a vyžaduje proto specializovanou pomoc odborníka. I v tomto zkoumaném souboru se převážně vyskytuje újma nemajetková, která velmi zásadně ovlivňuje kvalitu života respondentů jak krátkodobě tak i dlouhodobě. Na základě obsahové analýzy odpovědí byl sestaven přehled jednotlivých důsledků a jejich četnosti.

Tabulka č. 6 - otázka č. 12 Jaké důsledky má pro Vás trestná činnost, kde jste se stal(a) obětí?

Důsledky	Počet	%
Obavy z opakování trestného činu	4	20 %
Pocit neustálého ohrožení bývalým partnerem, ztráta pocitu životního bezpečí	3	15 %
Změna psychického zdraví, invalidní důchod, péče psychologa, psychiatra, závažné, trvalé poškození zdraví rodinného příslušníka	4	20 %
Zhoršení finanční situace rodiny z důvodu změny zdravotní kvalifikace a dlouhodobé nemocenské	4	20 %
Zmaření záměrů v důsledku finanční ztráty podvodem pachatele	3	15 %
Ublížení na zdraví, stálé obavy vycházet na veřejnost, nevycházíme na veřejnost	2	10 %
CELKEM	20	100 %

Otázka č. 13 – Obáváte se něčeho v souvislosti se spáchanou trestnou činností? Pokud ano, čeho? v této otázce byly sledovány obavy obětí v souvislosti se spáchanou trestnou činností. Ničeho se neobává 5 ze 13 respondentů. Jsou tací, kteří se obávají i více faktorů současně, tedy respondenti měli možnost uvést více variant.

Tabulka č. 7 - otázka č. 13 Obáváte se něčeho v souvislosti se spáchanou trestnou činností? Pokud ano, čeho?

Obava	počet	% ⁴
z opětovné viktimizace	7	22,6
ze zhoršující se zdravotní újmy	5	16,2
zda najdu nové pracovní zařazení	3	9,7
existenční obavy-dlouhodobá pracovní neschopnost	7	22,6
ze setkání s pachatelem-dát příležitost k viktimizaci	4	12,9
ničeho se neobávám	5	16,1
CELKEM	31	100%

⁴ Zaokrouhleno na jedno desetinné číslo

Z výše uvedeného je patrná závažnost obav obětí, která může ovlivnit proces vyrovnávání a satisfakci újmy. Důležité je, aby si klient existenci obav připustil a společně s poradcem byly tyto obavy „obrušovány“, zmírňovány a překonávány. Překonávání obav vede přes dovednost klienta s obavami pracovat, reagovat na ně a vhodně s nimi zacházet, například vyhýbat se společnosti opilých nebo zdrogovaných lidí, neřešit záležitosti agresí, byť jen verbální, umět rozpoznat psychickou manipulaci a dokázat se jí ubránit, umět říci rozhodné ne, být sám sebou a nebýt na nikom závislý. Tento okruh obav je mnohafaktorově podmíněn. Jedním ze základních faktorů je výchova v rodině, ve které člověk získává základní postoj k životu, k rozeznání dobra a zla, jak se postavit k různým příkořím života a jak je řešit aktivně a společensky akceptovatelným způsobem. Takovéto způsoby řešení někteří klienti objevují teprve až ve spolupráci s poradcem, často to vyžaduje získání nových psychosociálních dovedností. Obavy a následné důsledky pro oběť spojené s trestnou činností velmi přesvědčivě vypovídají o obsahu závažnosti újmy, se kterou klient do Poradny pro oběti trestných činů přichází.

7.4 Shrnutí získaných poznatků

- Ve stanoveném souboru převažuje násilná trestná činnost
- Informační zdroj – rozšiřuje se informovanost o poradcích pro oběti prostřednictvím Probační a mediační služby ČR a Policie ČR, čemuž odpovídá nárůst počtu obětí, které se obracejí na poradnu pro oběti trestných činů v průběhu její čtyřleté existence.
- Rodinné zázemí a podpora oběti ve vyrovnání se s újmou má převážně pozitivní vliv na řešení a dořešení problému újmy. Rodinné zázemí blízkých svou podporou zamezuje vzniku pocitu izolovanosti, nepochopení, zatrpklosti a pochybnostem o sobě. Převažuje podpora rodiny (15 klientů), která přispívá k opětovnému sociálnímu zařazení oběti do života v rodině, v komunitě, v zaměstnání. Naopak nepodporující postoj rodiny (5 klientů) k řešení újmy oběti oslabuje důvěru a rozhodnutí problém řešit.

- Respondenti využívali služby Poradny pro oběti trestných činů v tomto pořadí významnosti:

1. profesionální rozhovor s poradcem
2. právní informace
3. náhrada škody a odškodnění
4. doprovázení
5. zprostředkování mediace
6. zprostředkování psychologické a psychoterapeutické intervence

Respondenti neuvedli žádné požadavky na jiné služby, které by mohly být Poradnou pro oběti trestných činů poskytovány. V jejich odpovědích byla vyjadřována spokojenost jak s obsahem nabídky, která dostatečně umožňuje řešit problémy spojené s jejich újmou, tak i s možností opakovaného čerpání pomoci.

V kontaktu s poradcem pro oběti trestné činnosti je klient směřován a podněcován k participaci na řešení problému v důsledku trestné činnosti na základě poskytnutých informací. Připravenost klientů řešit vzniklý problém je velmi diferenciovaná a účinnost práce poradce je významně podmíněna osobností klienta, jeho životními zkušenostmi a převažujícím způsobem řešení životních situací. Zjišťované důsledky a obavy z trestné činnosti manifestují obsah a závažnost prožívané újmy.

ZÁVĚR

S přijetím a uskutečňováním konceptu restorativní justice v podmínkách ČR se do popředí odborné právní veřejnosti dostává oběť trestného činu. V posledním desetiletí lze zaznamenat snahy o zlepšení a posílení postavení oběti v trestním řízení vytvořením samostatného zákona č. 45/2013Sb., o obětech trestných činů, který zapracovává zahraniční zkušenosti a doporučení Rady Evropy, které se týkají postavení oběti v trestním řízení. Do praxe se zavádí pravidla pro práva, ochranu a podporu obětí jako je například právo na poskytnutí odborné pomoci, právo na informace, právo na ochranu soukromí, právo na ochranu před druhotnou újmou, právo na ochranu před hrozícím nebezpečím, právo na peněžitou pomoc či právo na doprovod důvěrníkem. Dále je to právo být slyšen, které je často realizováno prostřednictvím institutu Prohlášení oběti o dopadech trestného činu na její život. V roce 2017 byl zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, novelizován zákonem č. 56/2017 Sb., o zvlášť zranitelných obětech. Tím došlo k rozšíření újmy o újmu nemajetkovou, která se zcela nekryje s věcným obsahem trestného činu. Nemajetková újma zrcadlí důsledky trestného činu v oblasti prožívání, hodnotového systému, důvěry, pocitu bezpečí, spravedlnosti a smysluplnosti života a zasahuje nejen oběť, ale i širší společenství. Role oběti v trestním řízení se pozitivně posunula. Dochází k vyrovnání postavení oběti a pachatele a současně s tím i k zesílení povinnosti státu zabezpečit oběti bezplatnou pomoc.

Pro oběti trestných činů jsou vytvářeny restorativní programy a projekty, které jim pomáhají řešit a vyrovnat se se situací, která v důsledku spáchané trestné činnosti vznikla. Na realizaci těchto restorativních programů a projektů se ve spolupráci Probační a mediační služby ČR, potažmo Poraden pro oběti trestných činů, podílí jak odborné státní a nestátní instituce tak i dobrovolníci. Přesto, že se povědomí o těchto institucích a subjektech v posledních letech rozšířilo mezi odbornou i laickou veřejnost a fungování těchto institucí se v posledních letech značně ustálilo, jejich počet a možnosti poskytovat obětem pomoc je i nadále nepostačující.

Empirické poznatky vyplynuly z kvalitativního a explorativního empirického šetření na zkoumaném souboru dvaceti respondentů, kteří se stali obětí trestného činu a to převážně násilné a majetkové trestné činnosti a domácího násilí. Z šetření vyplynulo, že ze služeb poskytovaných Poradnou pro oběti trestných činů respondenti nejčastěji využívali profesionální rozhovor s poradcem. Tato poradenská služba byla respondenty oceňována

nejčastěji a nabývá tak nejvyššího významu při řešení způsobené újmy. Pro poradce to znamená vést velké množství profesionálních rozhovorů s velkou různorodostí předmětného obsahu, šíře a časového rozsahu. Další služby byly respondenty čerpány v pořadí právní informace a náhrada škody a odškodnění, doprovázení, zprostředkování mediace, pomoc při zajištění psychologické a psychiatrické intervence. Využitelnost informací a poznatků, které klienti v poradně získali, je velmi diferenciována, neboť je podmíněna osobností, životními zkušenostmi a závažností způsobené újmy a poradci musí na tuto skutečnost individuálně reagovat, neboť se od toho odvíjí účinnost jeho působení.

Informovanost o existenci poraden pro oběti trestných činů a o poskytovaných službách vzrůstá. Klienti se o poradnách dozívají od úředníků Probační a mediační služby ČR, Policie ČR, specializovaných lékařských institucí, z médií, ale také od samotných klientů.

Podpora klienta v rodině při vyhledání pomoci v Poradně pro oběti trestných činů se ukazuje jako významná pro průběh řešení problémové situace a pokud to jde stojí za to s rodinou spolupracovat.

Z empirického šetření byli získány dílčí poznatky o významnosti poskytovaných služeb poradnou pro samotného klienta a dále pak jak jsou poznatky klienty přijímány, využívány a též jaké mají přínos při řešení problémů, kvůli kterým klienti do poradny přicházejí. Tyto informace jsou důležité pro poradce a jejich další profesní působení.

V empirickém šetření byly také sledovány důsledky a obavy z trestné činnosti. Dochází k jejich sumarizaci a mísení převážně „věcného a prožitkového“, což pak přetrvává v člověku velmi dlouho. Tato věcně-prožitková část odezvy trestného činu je součástí újmy a u většiny obětí je přítomna. Obsah újmy, obzvláště té nehmotné, je náročným a dlouhodobým úkolem pro poradce, specialisty, ale i samotné oběti při snaze se s touto újmou vyrovnat.

Získané empirické poznatky dokladují významnost a věcnou oprávněnost funkčního pokračování práce poradce pro oběti trestných činů. Přispívá se tím jak k prevenci viktimizace tak k sociální reintegraci obětí trestné činnosti do společnosti. Poradny pro oběti trestných činů jsou pro své klienty důležitou a oceňovanou pomocí a významně napomáhají naplňování konceptu restorativní justice v podmínkách České republiky.

Z metodologického hlediska se poznatky získané z empirického šetření vztahují výhradně na zkoumaný soubor dvaceti respondentů, proto je pro ověření těchto poznatků nutné tento soubor početně rozšířit. Dále se jeví jako potřebné provést komparaci s jinými soubory respondentů a to z hlediska délky poradenského procesu a též provést komparaci klientů v rámci dalších regionů. Provedené empirické šetření přináší vhled pro poradce na poskytované služby v rámci Poradny pro oběti trestných činů z pohledu klientů. Získané poznatky škálu poskytovaných služeb nijak nerozšiřují, pouze poskytují potvrzení, že tato škála je z hlediska předmětného obsahu a možností čerpání těchto služeb pro klienty Poradny pro oběti trestných činů zcela dostačující. Tím je dokladováno naplnění cíle empirického šetření v souladu s vytyčeným cílem práce - získat vhled jak klienti akceptují služby poskytované Poradnou pro oběti trestných činů a současně zda tyto služby požadavky klientů v souvislosti s řešením situace vzniklé v důsledku trestné činnosti naplňují.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Knižní zdroje:

ČERNÍKOVÁ, Vratislava et al. *Sociální ochrana. Terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 244 s. ISBN 978-80-7380-138-0

DURDÍK, T., ČÍRTKOVÁ, L., HÁKOVÁ, D., VITOUŠOVÁ, P., *Zákon o obětech trestných činů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 435 s. ISBN 978-80-7598-109-7

FARRELL, G., CLARK, K., *Kolik svět vynakládá na trestní justici? Kriminální studie a trestní justice (Vybrané studie)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, 119 s. ISBN 978-80-7338-062-5

KARABEC, Z., *RESTORATIVNÍ JUSTICE Sborník příspěvků a dokumentů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003, 119 s. ISBN 80-7338-021-8.

SCHEINOST, M., VÁLKOVÁ, H., a kol. *Sankční politika a její uplatňování (studie)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015, 198 s. ISBN 978-80-7338-154-7

SOTOLÁŘ, A., PURY, F., ŠÁMAL, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. 468 s. ISBN 80-7179-350-7.

SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 290 s. ISBN 978-80-7380-389-6

ŠTERN, P., OUŘEDNÍKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. *Probace a mediace. Možnosti řešení trestných činů*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 216 s. ISBN 978-80-7367-757-2.

VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 616 s. ISBN 978-80-7400-732-3.

VÁLKOVÁ, H., MECERODOVÁ, L., *Možnosti uplatnění sociální práce v trestní justici: sborník příspěvků z konference (s mezinárodní účastí)*. 1. vyd. Praha: Sdružení pro rozvoj sociální práce v trestní justici, Bonn Deutsche Bewahrungs, 2005. 90 s. ISBN 80-900066-4-7.

VEČERKA, K., *Kriminalita: oběti, prevence, postmodernita*. 1. vyd. Praha: Masarykova česká sociologická společnost, 2004. 207 s. ISBN 80-903541-0-6.

ZEHR, H., *Changing Lenses: a New Focus for Crime and Justice*. Scottsdale: Herald Press, 1990. 271 s. ISBN 978-0585311739

Internetové zdroje:

Bílý kruh bezpečí o.s. [online]. 2020 [2020-01-15]. Dostupné z <http://www.bkb.cz>

Časopis Respekt [online]. 2019 [2019-02-13]. Dostupné z:

<https://www.respekt.cz/respekt-pravo/proc-by-spolu-obeti-a-pachatele-meli-mit-moznost-mluvit>.

Dětské krizové centrum z. ú. [online]. 2020 [2020-01-16]. Dostupné

z <http://www.ditekrize.cz>

DONA linka [online]. 2020 [2020-02-15]. Dostupné z <https://www.116006.cz>

Justice.cz [online]. 2019 [2019-11-20]. Dostupné z:<http://justice.cz>

Linka bezpečí [online]. 2020 [2020-01-16]. Dostupné z: <https://spolek.linkabezpeci.cz>

Probační a mediační služba [online].2020 [2020-01-14] Dostupné z:<http://pmscr.cz>

In IUSTITIA [online].2020 [2020-03-04]] Dostupné z:<http://in-ius.cz>

Ostatní zdroje:

KARABEC, Z., *Poznámky k trestní politice.Kriminalistika1*, roč. XXXXV/2012, ISSN 2464-6210

MASOPUST ŠACHOVÁ, P. *Alternativní neznamená restorativní aneb o co restorativní justici vlastně jde?(zaměřeno na aktuální otázky české sankční politiky)* Justičná revue, Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti SR, 2016, č.11-12, ISSN 1335-6461

Metodická příručka – Sborník metodik projektu „ Proč zrovna já? “

STRIGÁČOVÁ, D. *Princípy restoratívnej justície*. Justičná revue, Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti SR, 2014, roč. 66, č. 5, ISSN 1335-6461

VITOUŠOVÁ, P. *Podpora obětí z pohledu nestátní organizace*. In: KULÍŠKOVÁ, K. *k problematice obětí trestných činů a k výsledkům obětí v České republice*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Bílý kruh bezpečí, 1999, 63 s. ISBN 80-86008-57-6.

VITOUŠOVÁ, P., *Pomoc obětem kriminality v hlavním městě Praze*. 1. vyd. Praha: nakladatelství MJF, 2010. 50 s. ISBN 978-80-86284-82-8

SEZNAM ZKRATEK

ČR – Česká republika

PMS ČR – Probační a mediační služba České republiky

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 - otázka č. 4 Stal jste se obětí jaké trestné činnosti?

Tabulka č. 2 - otázka č. 5. Jaká doba uplynula od spáchání trestného činu?

Tabulka č. 3 - otázka č. 6. Jak jste se dozvěděl(a) o Poradně pro oběti trestných činů?

Tabulka č. 4 - otázka č. 7. Jak posuzuje Vaše rodina, že se obracíte s problémem na Poradnu pro oběti trestných činů? Jaké uvádějí důvody? Podporují Vás – kdo? Vymlouvají Vám to – kdo?

Tabulka č. 5 – otázka č. 8. Poradna pro oběti trestných činů nabízí různé druhy pomoci, které z nich využíváte?

Tabulka č. 6 - otázka č. 12. Jaké důsledky má pro Vás trestná činnost, kde jste se stal(a) obětí?

Tabulka č. 7 - otázka č. 13. Obáváte se něčeho v souvislosti se spáchanou trestnou činností? Pokud ano, čeho?

PŘÍLOHY

Příloha 1 – Záznamový arch polostrukturovaného rozhovoru

Záznamový arch polostrukturovaného rozhovoru

Následná konzultace

1. Pohlaví klienta:
 - a) žena
 - b) muž

2. Věk:
 - c) 0 – 18 let
 - d) 19 – 30 let
 - e) 31 – 50 let
 - f) 51 – 65 let
 - g) nad 65 let

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
 - a) základní
 - b) odborně vyučený
 - c) neúplné střední
 - d) úplné střední s maturitou
 - e) vysokoškolské

4. Stal(a) jste se obětí jaké trestné činnosti?
 - a) majetkové
 - b) násilné
 - c) mravnostní
 - d) domácího násilí
 - e) dalšího protiprávního jednání-jakého?

5. Jaká doba uplynula od spáchání trestného činu?
 - a) méně než 3 měsíce
 - b) více než 3 měsíce
 - c) více než 6 měsíců
 - d) více než půl roku
 - e) více než rok

6. Jak jste se dozvěděl(a) o Poradně pro oběti trestných činů?

7. Jak posuzuje Vaše rodina, že se obracíte s problémem na Poradnu pro oběti trestných činů? Jaké uvádějí důvody?
Podporují Vás -kdo-
Vymlouvají Vám to-kdo-
8. Poradna pro oběti trestných činů nabízí různé druhy pomoci, které z nich využíváte?
- a) profesionální rozhovor s poradcem
 - b) zprostředkování mediace mezi obětí a pachatelem
 - c) psychologická a psychoterapeutická intervence
 - d) doprovázení
 - e) právní informace
 - f) náhrada škody a odškodnění
9. Která z poskytovaných druhů pomoci Vám nejvíce pomohla?
10. Pokud v nabídce Poradny pro oběti trestných činů postrádáte nějaké druhy pomoci, o jaké se jedná? Co ještě potřebujete?
11. Získal(a) jste určitou vybavenost pro řešení Vašeho problému v kontaktu s poradcem pro oběti trestných činů, že se lépe orientujete v řešení Vašeho problému?
12. Jaké důsledky má pro Vás trestná činnost, kde jste se stal(a) obětí?
13. Obáváte se něčeho v souvislosti se spáchanou trestnou činností? Pokud ano, čeho?